

מסורת הש"ס

א) תקנתן סו: ערפין כה. ע"ש. ט' ז"ב כה, א) יקדשוני אל: וש"ל (ד) תקנתן טח: ז"ק פח: ז"מ לה. ודף יו: ז"ב ג' ודף קל"ג: ח) מגילה י: ככ: נכוחת כה. מגילה י: פסחים ע"ג. ו' א) ב"א נוסף: דשמעתה, א) און ג' נכנסין וצפיהיין אצל אס כמז: לה דין ודברים און לי נכנסין און לומר טו' כמז: ד"ל ע"י מנהיג"א, ח) ונו' מוס' יבמות יו: ד"ה קנין תוס' ז"ק פח: ד"ה בנפולא.

תורה אור השלם

1. ודקאון הזאת אשר שמהו מצודה יהיה בית אלהים וכל אשר בית עשר אעשרנו לך: בראשית כה כב
2. אשר שמימי משפט עשה צדקה בכל עת: תהלים קו ג
3. הון וקשר עבדותו ובצוקתו עבדתו לעד: תהלים קוב ג
4. וידא בנים לדין שלום על ישראל: תהלים קכח ו

גליון הש"ס

גמ' באושא התקינו המבבוי: ביורשמי תרי"ג דספהן קן יהיה נהלה נידם וסכמה וחזרו ומעזי השמים והסקיניו עמדו הלשמות: שם וכו' אע"ל לעשות ערוב בכל עת. ע"י מדרש נדה אהמה ט"ו קק ד' ע"ד ע"ד:

מוסף רש"י

לרב שמואל בר שילת. למלמד מניקות היה (ב"ב כ"א). וספי ליה בתורא. הלכילה וספוקו מורה צעל כחור עור שמתני עליו עזי עור אולרי (סו). באושא התקינו. כשהיה סנהדרין חלושא עמלה ויהנה סם סנהדרין גדולה כשאריתן כ"ר"ט (ל"ג). נבי עשר מסעות (ב"ב י"ה). האשה שמכרה בכחסי מלוג בחיי בעלה. להית הנצל אול פירות כחיייה וגוף הקרקע יהיה לנותן לכשמתה (ב"ב ז"ה) שלם ימות צעלה ויהי בן ואם ממות היא וירעה צעל אפינקו, ונכסי מלוג. נכסי שפל מניח אביה על השכיסה וספקות שלם ושמוני ככמותה, ולא קיבל צעל עליו אמרו ואלו פירות פירותיך כחיה תקנתה חכמה מתת פקוקה, ולהי מקיף מלוג, שמונת ומתקן צעל שאולת הפירות תמלוגתה (הרשב"ם ב"ב קל"ט). ומתה. ועל יוסף אשמו דבר מורה (ב"ב ע"ח). הבעל מוציא. וגוף הקרקע מיד הלכותיה והכל מוקי לה צדקה אשה נגופה על קרקע לאחר מיתה (ב"ב ז"ה). דלע"ג דנעלמל קנין פירות לאו נכסי אשמו אלמנה רכע לעגופיה משום איהיה שלם ימות צעלה

ועשיהו. כפיית אומס צחקה ומפני שטרחתו עליו לילכס לו לפנים משורת הדין מחזכניו: ואי דינא הוא. אין כלן גמילות טובה להחזיק לו טובה שעל כרחו יספוט אמת: המבזו. לעניים: מחומס. שצנכסיו שלא יטעך לזכריות: עשר אעשרנו. שני עישורין הוו להו חומס: והא

לא דמו צמרא לקמא. דכי שקלת קמא פשו להו ט' וכי דרדת מדילת מנעכר דידהו ללו כי קמא הוא ואין כלן חומס צנכסיה: אעשרנו. מדלח כתיב עשר אעשר לך הכי קאמר אעשרנו כראשון כלומר מעשר שני יהא כראשון: שמועוס הללו. דרבי אילעא צמקת אשא: מהמעטוס והולכות. מלמוראיס. הרלשונה א"ר אילעא אמר ר"ל משום דר"י צר חנינא השניה ר' אילעא אמר ר"ל שלשית ר' אילעא לחודיה: ופימנין. כסדר ההלכות וכו מדע סדר מיעוטן: קטנים רפכו וזכונו. צניו וצנותיו: כשהן קטנים כותב נכסיו המבזו אל יצזו ומעמה לא תחליף באושו שלשה וצאלו שנים וצאלו אחד: מגלגל עס כנו. אס מקרצ מלמוד יגלגל עמו צמח וצדכרים רכיס: יורד עמו לחיו. לרדונו ברעונה וצחוקר לחס: רב שמואל בר שילת מלמד מניקות היה: וספי ליה כי סורא. הלעיטוה תורה כשור שאתה מלעיטו וצוסו מחלל: להעניסא מעת לעת. להתענות כל היוס ומיעולא לשעות מקודס לכן שנתיים כלמרתין צימוא (דף פ"ג). וצפיעוקס. שהיא ממהרת להציא כח שאינה מתשפת כח צלימוד תורה. ותרתי סרי דקאמר שנת שמיס עשרה גופא קאמר דלי צת שמיס עשרה ויוס אחד דלורייתא היא שמציאה שמי שערות וצת עונשים ואין לורך לנו ללמוד ממניקותו של אביי: לא חיי. אס לא צרפואה צדוקה: מרסא דדיי. מרה של דיה שקורין וולטור: נשפיה ונשקיה. תמשחו ממנו ומשקנו ממנו צככר: אלוסא דיקלנא. סייב גאדל סביב דקל תומר קעין ווייל"ה שכוך כנו. על עץ הגפן: המכנים אס שנו. ללמוד תורה: רץ אחריו. להצרונו ולהחיומו: ואין מגיעו. מסוכן הוא למות מצדו חולשו: חזירו רצין אחריו. להיות פקחין צמורה כמותו: הא דכחיש. אל יכניסו שמשוכן הוא פן חליס וימות: דצריא. יכניסו לפי שמתפקח: שמכרה צנכסי מלוג. הקקן: הצעל מוליא. דשויהו רכע כלוקח הוא לוקח ראשון: לצאלולוסא. אסיפת צני אדם: תנא מיניה. דר' יוסי צר חנינא מרהו) הוא: זה הון צניו וצנוטו קטנים. שתימד יוס ויליה הן עליו והיא צדקה שאינו חיוב עליו צחס: הון ועושר צניו. שאין הממון כלה ואעפ"כ נדקתו עומדת לעד: זה הוומד תורה ומלמדו. מתקיימת צו הכי הון ועושר צניו ונדקתו עומדת לעד על שטרך ללמד לתלמידים: זה הכווצ כו'. הספריס קיימים לו שאינס כלים ונדקתו עומדת לעד: לאינווי. מי קרוב וקודס צנחלה: אלוש

ועשיתניהו בעי. האי עשוי לרין לומר דהיינו צדכרים כי ההוא ללקמן (דף ג"ג). מעלאי דידי היינו עשוי והשמת אחי ספיר דלמר עשיתניהו צעז דלס מן הדין היה מה היה לו לעשותם צדכרים היה לו להלקוטם ולכופס עד שיונו אומר וכן פרי"ט ומיהו מנינו עשוי שלא צדכרים כגון אין מעשין אלח לעשותם (לקמן דף ע"א).

אל יבזבו יותר מחומס. ופרט צירושלמי שפעס ראשונה יכול לצוזו חומס ומכאן ואלין צכל שנה ושנה יתן חומס הריות: שיהא אדם מנצל עס בנו עד י"ב שנה. והא דתמן צמסכת צבות (פ"ה) צן עשר למשנה לא שירד עמו לחיו אלח לגלגל: וספי ליה כי תורא. ולא ירד עמו לחיו עד י"ג שנה והא דתמן צמסכת צבות צן חמש שנים למקרא היינו לגלגל ולא למסיפי ליה: בר שית למקרא. היינו בר שית ויוס אחד דומיא דבר עשר למשנה דרבי רע עשר ויוס אחד כי ההוא למסכת צבות דתם היו צר עשר ויוס אחד דומיא דל"ג ללמות והשמת האי בר שית למקרא לא היו למקרא היינו למסיפי ליה כי תורא ובר עשר למשנה לא למסיפי ליה אלח לגלגל עד י"ג שנה: ובר תריסר לתעניצא. פירש צקונטרס שנת י"ג ומסוס חינוך ולר"י נראה שנת י"ג שנה ויוס אחד קאמר דומיא דבר עשר דפרישית ואשמעינן דלית לן השלמה דרצנן כר"י צפרק צמרא דיומא (דף פ"ג). והא דפ"י נמי צקונט צמיעוקת שהיא ממהרת להציא כח לא היה צרין לפרש קן אלח שמיוך שלם שנה לפני גדלותה דהיינו י"ג שנה ויוס אחד כנו מיעוק שמיעוכו שנה לפני גדלותו: ומאי אסותיה. פרי"ט שלא ישכנו אלן אין נראה לפרש לאחר שנשכו דהא אמר דלח חיי משמע דלעין רפואה מועלת לו: הבעל מוציא מיד הלכותיה. אליצא דר"י דלמר קנין פירות כקני הגוף דמי לא לריכא למקנת אשא אלח לריש לקיש ואליצא דריש לקיש מסיק לה צפ' החוצל (צ"ק ד' פח: וש) אי נמי לר"י נמי אלעתיך כגון טומן ממנה לאשמו שקנתה ואין הצעל אולל פירות א"ר ככתב לה דין ודברים און לי צפירות נכסיך אלן און לומר דכתב לה הון ודברים און לי צנכסיך וצפירותיהס) דהא מנ צפרק הכותב (לקמן דף ע"ג). דלס שמכרה ומתנה (קנין ט"ס): יתיב

בניו ובנותיו כשהן קטנים רבי שמואל בר יוחנן ובימותה בתוך ביתו ומשיאן הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד רב הונא ורב חסדא חד אמר זה הלומד תורה ומלמדה וחד אמר זה הכותב תורה נביאים וכתובים ומשאלים לאחרים וראה בניו לבניך שלום על ישראל אמר רבי יהושע בן לוי כיון שבנים לבניך שלום על ישראל דלא אתי לדידי חליצה ויבום רבי שמואל בר נחמני אמר כיון שבנים לבניך שלום על דיני ישראל דלא אתי לאינצויי: זה מדרש דרש ר"א לפני חכמים כו': יתיב

ואין מגיעו שחלה הוא יתר מדאי ורופה להפאותו ולא יועיל לו א"ר חבירו רצין אחריו ואין מניעין אותו פי' מרוב חכמתו ותריותוהו איתנהו הא בכחיש והא בבירא פי' דכחיש שמסוכן הוא ופן חליש וימות ולפיכך לא יכניסו ואי בירא הוא מכנסיו לתורה פחות מכן שש ואז חבירו רצין אחריו ואין מגיעים אותו אבל מילשל לא חליש כולי האי כיון דבריא הוא מכנסיו לתורה פחות מכן שש ואז חבירו רצין אחריו ואין מגיעים אותו א"ל מאי חותי א"ל חוהי דקמולפי עליה ין ושמן אמר מפקנא כולי האי וימא חד שדריה נהליה ביד בריה אמר א"ל לא צריך א"ל מאי חותי א"ל חוהי דקמולפי עליה ין ושמן אמר מפקנא כולי האי וימא חד שדריה נהליה ביד בריה אמר א"ל לא צריך א"ל מאי חותי א"ל חוהי דקמולפי עליה ין ושמן אמר מפקנא כולי האי וימא חד שדריה נהליה ביד בריה אמר א"ל לא צריך א"ל מאי חותי א"ל חוהי דקמולפי עליה ין ושמן אמר מפקנא כולי האי וימא חד שדריה נהליה ביד בריה אמר א"ל לא צריך א"ל מאי חותי א"ל חוהי דקמולפי עליה ין ושמן אמר מפקנא כולי האי וימא חד שדריה נהליה ביד בריה אמר א"ל לא צריך א"ל מאי חותי א"ל חוהי דקמולפי עליה ין ושמן אמר מפקנא כולי האי

עין משפט נר מצוה

ג.

סו א טור מו"מ סי' רמ
צ"ב:
סו ב מ"ט פ"ז מהל'
מתנת עניים ה"ה
ופ"ח מהל' ערפין ה"י
קמו עשין קצב טו"ע
יו"ד סי' רמט קט"ז א'
סו ג מ"י פ"א מהל'
מ"ה ה' ו פ"ב
ה' צ סמנ עשין יב טו"ע
שס סי' רמה קט"ז ה:
ד טו"ע שס קט"ז ח:
עא ה מ"י פ"ב מהל'
אשת ה' א קמג
עשין עט טו"ע אה"ע
סי' צ סק"ט ע'
עב ו מ"י פ"י מהל'
מתנת עניים ה' סו
טו"ע סי' י"ד רמ קט"ז
ג:
וולטר"ר. פרס.
ווילד"ה [נדיל"א].
קוקנת.

לעזר רשי

וולטר"ר. פרס.
ווילד"ה [נדיל"א].
קוקנת.

תוספות ר"ד

א"כ לאו דינא הוא אמרת דנא עשינוהו אלא אי אמרת דינא הוא עשינוהו בעי פי' הא בחוקת אב עומדים הנכסים לגבי מונות. א"ר אילא באושא התקינו המבבוי אל יבזבו יותר מחומס שמה יצטרך לבריות זניה מעשה אחד שבקש לבזבו בחרחוש ולא הניחו [חבירו] ומי ר"ע. א"ר ב"י ואיתומא ר"א ב"י מאי קראה וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו לך פי' משמע שנוכל שני עשירוס והיינו חומס. א' מחמשה והא לא בתרא פי' עשורא קמא לעשורא דהא פי' דקמא הוי חד מעשר ובתרא קסקיל מט' דאשתיירי בצירי ממאה ולא הוי בין תרווייהו חומס. אמר ר"א היק אעשרנו לבתרא קמא פי' מרלא כתיב אעשר קל: א"ר באושא התקינו שיהא אדם מתגלגל עם בנו בתלמוד תורה עד י"ב שנה פי' מתנה עמו כ"ב פ"ג מ"ב סמנ עשין יב טו"ע עמו עד לחיו פי' לרדונו ברצונה ובחסות לחם. איני והא"ל רב לר"ש בר שילת בציר משיח לא תקביל מבאן ואין קבל ואספי ליה בתורא פי' שמואל ב"ש מלמד תינוקות הוא ואספי פי' לשון ספו לו מלאה כלומה מלעטו ד"ת כשור הלועט לגימות גדולות: ל"ק הא למשנה דא למקרא דאמר אביי אפרה לי אם בר שית דהא לומר דכתב לה הון נכסיך אלן און לומר דכתב לה הון ודברים און לי צנכסיך וצפירותיהס) דהא מנ צפרק הכותב (לקמן דף ע"ג). דלס שמכרה ומתנה (קנין ט"ס): יתיב